

КОНЦЕПТИ СТАРОСТИ И МЛАДОСТИ У СРПСКИМ НАРОДНИМ ПОСЛОВИЦАМА, ФРАЗЕОЛОГИЗМИМА И ЕТАЛОНИМА

THE CONCEPTS OF OLD AGE AND YOUTH IN SERBIAN FOLK PROVERBS, IDIOMS AND STANDARDS

Аутор:

ЕЛЕНА СТЕВАНОВИЋ

*3. разред, Гимназија „Урош Предић“, Панчево, Регионални центар за таленте „Михајло
Пупин“, Панчево*

Ментор:

НАТАЛИЈА ФИЛИПОВИЋ

РЕЗИМЕ

У овом раду ћемо се бавити народним пословицама, фразеологизмима и еталонима који приказују концепте *старост* и *младост* у српском језику. Како бисмо утврдили на који начин су ови концепти приказани, користићемо се збирком „Српске народне пословице“ Вука Стефановића Караџића, „Фразеолошким речником“ Ђорђа Оташевића и докторатом „Поредбене фраземе с компонентом *comme/као* у француском и српском језику“ Саше П. Марјановића. Циљ рада је да одредимо да ли су и у којој мери концепти *старости* и *младости* конотирани позитивно, негативно или неутрално у српском језику, као и како се ова два појма доживљавају, на који начин пореде и бележе у нашој култури.

Кључне речи: старост, младост, народне пословице, фразеологизми, лингвокултурологија.

ABSTRACT

This paper deals with folk proverbs, idioms and standards that show the concepts of (old) age and youth in the Serbian language. In order to establish how these concepts are presented, the collection of "Srpske narodne poslovice" by Vuk Stefanović Karadžić, the "Frazеолошки речник" by Đorđe Otašević, and the PhD thesis "Poredbene frazeme s komponentom *comme/kao* u francuskom i srpskom jeziku" by Saša P. Marjanović shall be used. The aim of this paper is to determine whether and to what extent the concepts of (old) age and youth are positively, negatively or neutrally connoted in the Serbian language, as well as how these two terms are perceived, compared and recorded in Serbian culture.

Key words: (old) age, youth, folk proverbs, idioms, linguoculturology.

1. УВОД

1.1 Теоријски оквир

Лингвокултурологија је научна дисциплина која повезује лингвистику и културологију одређеног подручја. Њен се задатак огледа у анализи истог тог говорног подручја – на који начин култура једног народа утиче на његов говорни језик. (Драгићевић 2010: 8)

Као наука, лингвокултурологија своје зачетке бележи деведесетих година XX века. Сматра се да су руски фразеолози заслужни за настанак самог термина. (Драгићевић 2010: 9)

Како се лингвокултурологија бави проучавањем везе између културе народа и његовог језика, не чуди да је један од извора које ова дисциплина користи у својим истраживањима, управо фразеолошки и паремиолошки слој језика, који подразумева пословице фразеологизме и еталоне. (Драгићевић 2010: 8)

Појмове *старост* и *младост* сматрамо културолошким концептима српског језика због тога што подлежу вредновању, због тога што постоји велики број народних пословица, фразеологизама и еталона који се заснивају на овим појмовима, као и због њиховог богатог деривационог и полисемантичког потенцијала (што видимо из савремених речника).

Поред чињенице да су *старост* и *младост* врло важне у лексичком фонду српског језика, још један пример нас је навео да размишљамо о овој теми рада. У питању је пословица: *Стару чоек у млада жена годименат, а младу чоек у стара жена погубија*. Контраст између двеју лексема заинтересовао нас је да се дубље посветимо овој теми и у потпуности истражимо на који начин народ доживљава стари, а на који млади свет; како их описује и кроз која поређења их представља.

1.2 Методологија

Као корпус користимо збирку Вука Стефановића Карацића „Српске народне пословице“, „Фразеолошки речник“ Ђорђа Оташевића, као и докторат „Поредбене фраземе с компонентом *comme/како* у француском и српском језику“ Саше П. Марјановића.

Први корак истраживачког рада односи се на издвајање пословица, фразеологизама и еталона (из наведене литературе) које садрже појмове *старост* и *младост*. Други корак биће паралелно груписање издвојених примера на основу позитивног, негативног и неутралног значења. Крајњи циљ рада биће да закључимо које се особине и поређења у нашем народу користе при описивању појмова *старост* и *младост*, док ћемо, истовремено, покушати да утврдимо како се то бележи на различитим говорним подручјима.

2. АНАЛИЗА ПОСЛОВИЦА СА КОНЦЕПТИМА СТАРОСТИ И МЛАДОСТИ

Како је Вук Стефановић Караџић (1) прикупљао и бележио пословице свога народа, користимо се збирком „Српске народне пословице“, не би ли смо издвојили оне које одговарају концептима *старости* и *младости*.

2.1 Пословице које се односе на појам старост

У табели се налазе пословице које нам пружају слику о *старости*. Њихову класификацију смо извршили водећи се самим значењем – позитивним, негативним или неутралним.

ПОЗИТИВНО ЗНАЧЕЊЕ	НЕГАТИВНО ЗНАЧЕЊЕ	НЕУТРАЛНО ЗНАЧЕЊЕ
● <i>Стара кокош добра чорба.</i> ● <i>Старо месо добра чорба.</i> ● <i>Старија му кожа на челу. Кад се за кога рече да је старији и да је у чему претежнији од другијех.</i> ● <i>Стар пас кад лаје, свјет даје.</i> ● <i>Старога је кова. Здрав као људи пређашњи што су били.</i> ● <i>Старија је Божја но царева.</i> ● <i>Старије је јутро од вечера. Кад се о чему у вече разговара, пак се остави до ујутро да се одреди.</i> ● <i>Старог вина и стара пријатеља држи се.</i> ● <i>Стари пањ већма гори кад се упали.</i>	● <i>Стара коза радо се лиже. Стари се радо ките.</i> ● <i>Стара чоека не питају: што те боли? но: што те не боли?</i> ● <i>Стари дуг нова наплата. Дуг нигда остарјети не може.</i> ● <i>Старо љуби, данке губи, Старо крпи, конце трати.</i> ● <i>Стару врећу мучно је закрпити.</i> ● <i>Стар вук пасја маскара. Или: Стари вук пасја прдачина. Стари је пас вуку за маскару. У Далмацији.</i>	● <i>Стари људи поготову ђеца.</i> ● <i>Стари гриво, не куни се криво.</i> ● <i>Старца ваља слушати, али за њим неходити.</i> ● <i>Стару чоеку млада жена годименат, а младу чоеку стара жена погибија. У Црној Гори.</i> ● <i>Старија капа од главе. Кад ко коме хоће да узме капу с главе, н. п. за какав дуг, које се код ђеце често догађа.</i>

ТАБЕЛА 1. R_f – пословице лексеме *старости*

TABLE 1. R_f – proverbs of the lexeme of (old) age

2.1.1 Пословице са позитивно конотираним појмом старости

Позитивно значење пословица о *старости* односи се на животно искуство и знање, а повезано је са Божјим култом у нашем народу, јутром (као *папетнијем* добу дана), али такође, добрим вином и дуговечним пријатељством.

Стара кокош добра чорба и *Старо месо добра чорба* јесу пословице које објашњавају какву улогу носи одређено животно искуство. Познато је да стар човек, који *пређе сито и решето*, има јаснију слику о свету у којем живи, као и о људима који га окружују, за разлику од младог човека који се тек треба суочити са многим лицима и странама свог животног пута. Слично увиђамо и из пословица *Старија му кожа на челу* и *Стар пас кад лаје, савјет даје*. Међутим, када кажемо: „*Старога је кова*“, ми замислимо једног старца који се залаже за традицију својствену свом завичају и народу, такође, праћену искуством и знањем.

Пословицом *Старија је Божја но царева* увиђамо тежину Божије речи – главног и врховног бића, творитеља људског рода и свих врста које ходе овоземаљском куглом, у поређењу са царевом. Самим тим што је Божија реч старија од царева, она је и вреднија, те *старост* и у овом случају представља знање, мудрост и искуство. Ово значење се постиже метафором.

Када се затекнемо у ситуацији неких преговора, речима *Старије је јутро од вечера*, желимо да истакнемо колико је заправо боље доносити одлуке јутром, на самом почетку дана, у односу на вече (*Јутро је паметније од вечери*). Јутро је *старије*, али и *паметније* од вечери, те се *старост* поново изједначава са памећу, односно мудрошћу (што се посматра кроз метафорично значење ове пословице).

Старог вина и стара пријатеља држи се јесте пословица која приказује старо пријатељство темељено на дугогодишњем поверењу. Вино, које одлежи дужи временски период након своје производње, јесте боље (како по укусу, тако и по квалитету).

Пословица *Стари пањ већма гори кад се упали* означава дужи временски период трајања и тињања пламена. Уколико је дрво старије – дуже ће горети, у супротном – краће. И овде, дакле, *старост* је та која пружа изобиље и конотирана је позитивно.

2.1.2. Пословице са негативно конотираним појмом старости

Негативно значење пословица о *старости* приказује се кроз (моралну) свест старијих, здравље и физичку снагу, дуговање, љубав, нешто што није вредно труда и залагања, те некада служи и као предмет подсмеха млађим генерацијама.

Стара коза радо се лиже јесте пословица негативног и пејоративног значења јер говори како су чак и старији људи, иако искуснији и мудрији, склони да се дотерују и гиздају. Како то дотеривање често није у складу са њиховим годинама, стари људи приказани су погрдно – као коза.

Свесни да су старији људи подложни обољењима и како одликују лошијом физичком спремом (за разлику од младих људи), често употребљавамо пословицу *Стара чоека не питају: што те боли? но: што те не боли?*. Старост са собом не носи, дакле само мудрост и искуство, већ и болест и умор.

Порука пословице *Стари дуг нова наплата* гласи да се све памти и врати кад-тад, те је неопходно, на време, подмити оно што већ подмирено није.

Старо љуби, данке губи, Старо крпи, конце трати јесте пословица којом се приказује непотребно провођење и губљење времена са старијим људима (у љубавном погледу). Међутим, само значење се може односити на неку апстрактну појаву или већ познату ствар којом се не доприноси ни у каквом смислу. То је разлог због којег се и само драгоцено време губи.

Пословицом *Стару врећу мучно је закрпити* приказана је *старост* као нешто за шта се не вреди залагати. Оно је већ дотрајало – не може се *препородити*, те се ниједним начином не може поправити. У супротном, могуће је другом лицу нанети штету, по питању исцрпљености и потрошње енергије (за нечим што није вредно труда).

Стари вук пасја маскара говори о старима као предмету подсмеха и ругања – старост узима свој данак чак и животињи снажној и опасној као што је вук, те постаје предмет подсмеха псима, иначе слабијој врсти.

2.1.3 Пословице са неутрално конотираним појмом старости

Неутрално значење пословица о *старости* нуди поређење старије популације са децом. Такође, истакнут је значај речи старијег – треба саслушати, али не и послушати, па учинити исто. Међутим, присутна је и контрарност у љубавном животу и заједници млађих и старијих људи.

Захвљајући пословици *Стари људи поготову ћеца* можемо установити да се под одређеним околностима старији понашају, опходе и приказују као деца. У народу је познато рећи како су старији попут, па чак, и гори од деце. Једноставно, старијима се не може угодити, те се пореде са децом која, током детињства, захтевају пуну пажњу, бригу и љубав од стране својих родитеља.

Стари гриво, не кун се криво је пословица која нуди и пружа савет. Подстиче старију особу да треба пратити разум како не би дошло до непожељних последица.

Од великог је значаја послушати савет који нам се упућује, али је неопходно учинити онако како ми сами сматрамо да јесте исправно (пратећи своја начела, осећаје и разум). О томе говори и пословица *Старца ваља слушати, али за њим не ходити*.

Стару чоеку млада жена годименат, а младу чоеку стара жена погибија јесте пословица неутралног карактера јер садржи елементе, како позитивне, тако и негативне конотације. Само значење пословице односи се на позитивни приказ односа између старог човека и младе жене, и на негативан положај младога човека у заједници са старом женом. У првом случају, староме човеку импонује љубав коју му пружа млада особа крај њега. Но, ипак, млади човек не може искусити срећне стазе у заједници са женом старијом од себе. Ова пословица говори нам о погледу на старост једне жене у нашој култури, наиме, жена се цени док је млада, а како стари, вредност јој пада.

Пословицом *Старија капа од главе* подмирује се неко дуговање. Најчешћа је појава тако приступити са децом.

2.2 Пословице које се односе на појам младост

Табела садржи пословице које одговарају *младости*. Груписане су на основу свог значења: позитивног, негативног или неутралног.

ПОЗИТИВНО ЗНАЧЕЊЕ	НЕГАТИВНО ЗНАЧЕЊЕ	НЕУТРАЛНО ЗНАЧЕЊЕ
- Младо пољубити и богато закинути није грјехоте. Рече се у шали. - Младо се дрво савија. - Млад се нада напретку. - Младоме зету јаја пеку, а староме сузе теку. Приговоре каткад староме зету у 'Рисну. - Млад војак стар просјак. Или (које се мени чини да је у народу обичније): Млад делија стар просјак. Млад може а стар мора умријети. Млад мрнар стар просјак. У приморју. Млад не хоће а стар не може.	- Младо лудо. Или: Младост је лудост. Младост плахост. У Дубровнику. - Млађем на вољу, а себе на невољу.	

ТАБЕЛА 2. R_f – пословице лексеме *младости*

TABLE 2. R_f – proverbs of the lexeme of youth

2.2.1 Пословице са позитивно конотираним појмом младости

На основу анализе пословица из табеле закључујемо да је позитивно значење концепта *младости* у нашој култури засновано на љубави, здрављу и снази, као и значајном месту младих унутар породице. Занимљиво је и то да се *младост* слави и приказује контрастно са појмом *старости*, при чему се све њене позитивне стране додатно истичу.

Пословица *Младо пољубити и богато закинути није грјехоте* слави љубав са младом особом, док са друге стране говори о богатству (новцу и иметку). Није грех пољубити оног ко је млад, једар и снажан, као што није грех узети од оног ко је богат.

Младо се дрво савија и *Млад се нада напретку* представљају здравље и снагу младежи; њихове амбиције и упорност, труд и залагање, веру и наду ка позитивном доприносу и остварењу циљева. Такође, прва пословица упућује и ка могућности васпитања младе особе – у детињству је могуће дете васпитавати онако како родитељ сматра да је исправно, а на тај начин се залаже за одређени систем вредности.

Посебна пословица *Младоме зету јаја пеку, а староме сузе теку* указује на значајно место младих људи унутар, пре свега, породице, а потом и читавог једног друштва и нације. Наиме, људи се труде и залажу када је у питању млади зет (што је повезано са нашом самом традицијом и начелима) и њему се даје предност над старим зетом, јер он може више да допринесе.

Млад војак стар просјак означава супротни однос између старог и младог света – млад је онај који још увек гаји и очувава снагу, а стар је онај који је, с обзиром на године живота, губи. Млад може радити и зарадити, док стар не може. Исто тако, млад може служити при војци, док стар није у истој могућности.

2.2.2 Пословице са негативно конотираним појмом младости

Са друге стране, лудост, плахост и неформирани карактер односе се на пословице негативног значења које говоре о *младости* у српској култури.

Младо лудо и *Млађем на вољу, а себе на невољу* јесу пословице које *младост* приказују кроз лудост и плахост, као и један незрео начин поступања приликом одређених ситуација: млади не расуђују на исправан начин; ко их слуша – упада у невољу.

3. АНАЛИЗА ФРАЗЕОЛОГИЗАМА И ЕТАЛОНА СА КОНЦЕПТИМА СТАРОСТИ И МЛАДОСТИ

Захваљујући „Фразеолошком речнику“ Ђорђа Оташевића (2) и докторату „Поредбене фраземе с компонентом *сонтме*/као у француском и српском језику“ Саше П. Марјановића (3), издвојили смо фразеологизме и еталоне који се односе на лексеме *старост* и *младост*.

3.1 Фразеологизми и еталони са концептом старости

Кроз табелу смо извршили поделу фразеологизама и еталона на основу њихових значења. Најпре, реч је о позитивном, негативном и неутралном значењу који одговарају концепту *старости*.

ПОЗИТИВНО ЗНАЧЕЊЕ	НЕГАТИВНО ЗНАЧЕЊЕ	НЕУТРАЛНО ЗНАЧЕЊЕ
• <i>стара гарда</i> представник (представници) старог нараштаја, опробани учесник (учесници) неког посла или подухвата, ветеран(и).	• <i>бити зрео за старо гвожђе</i> не бити више употребљив, не бити ни за шта, бити искориштен, сувишан. • <i>брбљати (говорити, причати) као <стара></i> баба говорити без потребе, брбљати којешта, говорити претерано. • <i>дотерати се (средити се, уредити се) као стари</i>	• <i><и> старо и младо</i> сви, сви одреда, сви без изузетка. • <i>бити старогла кова</i> бити старомодан, руководити се некадашњим системом вредности. • <i>под (у) старе дане</i> у старости.

	<i>фијакер</i> ирон. претерано се накинђурити, неприкладно животној доби. • <i>засвирати/свирати</i> (ударити/ударати, диплити, дувати, пухати) у <i>старе</i> дипле поновити/понављати <i>старе</i>, познате ствари. • <i>имати</i> <нераишчишћене (<i>старе</i>)> <i>рачуне</i> с [неким] имати нерешене спорове, несугласице, размирице с неким. • <i>као стара баба</i> застарело, превазиђено (понашати се, одевати се, изражавати се и сл.). • <i>позледити/позлеђивати</i> (повредити/повређивати, отворити/отварати, дирнути/дирати, такнути) <стару> рану подсетити/подсећати некога на нешто непријатно, болно, обнови/обнављати нечије болне, неугодне успомене. • <i>стара девојка</i> жена у годинама која се није удавала, уседелица. • <i>стара кост</i> (<i>старе кости</i>) врло стара особа. • <i>стара фрајла</i> жена у годинама која се није удавала, уседелица. • <i>старе гусле</i> стара ствар, позната прича, ништа ново, исти аргументи. • <i>стари дани</i> време када је пун месец. • <i>то су старе дипле</i> (<i>старе су то дипле</i>) то је позната ствар, то је стара прича.	• <i>стар као Библија</i> врло стар (о особи). • <i>стар као Метузалем</i> врло стар (о особи). • <i>стара</i> (давна, древна) времена далека, давна прошлост.
--	---	--

ТАБЕЛА 3. R_f – фразеологизми и еталони лексеме *старости*

TABLE 3. R_f – idioms and standards of the lexeme of (old) age

3.1.1 Фразеологизми и еталони са позитивно конотираним појмом старости

Анализом примера из табеле, увиђамо како се позитивно значење фразеологизама и еталона са појмом *старости* темељи на искуству и мудрости.

Стара гарда је неко ко се сматра добрим познаваоцем онога по чему се издваја. У нашем народу често можемо чути овај фразеологизам у вези са карактеризацијом особе с погледом на њено занимање.

3.1.2 Фразеологизми и еталони са негативно конотираним појмом старости

Негативно значење асоцира на старо гвожђе, стари фијакер и старе гусле или дипле, старе кости, потом стару бабу, девојку или фрајлу, али и стари рачун, стару рану и старе дане.

Негативна конотација примера *бити зрео за старо гвожђе* подразумева да је неко или нешто исувише застерело, те да се више не може ефикасно употребити као у пређашњем периоду.

Изразом *брбљати (говорити, причати) као <стара> баба* користимо се када желимо истаћи колико је заправо непотребно оно што наш саговорник излаже, истичући анахроност особе и онога што говори.

Кроз иронију и контраст фразеологизма *дотерати се (средити се, уредити се) као стари фијакер* приказује се слика особе која се на неприкладан начин одева за своје године.

Имати <нераишчишћене (старе)> рачуне с [неким] говори како су неке ситуације из прошлости остале неразјашњене, што може допринети последицама у садашњости.

Еталонем *као стара баба* представља се поређење из којег можемо закључити да се ради о нечему што је превазиђено. Но, пре свега, делује увредљиво, на шта нам и указује негативно значење овога примера.

Свако сећање на тешке догађаје из прошлости је болно; доводи до поновног преживљавања истих тренутака. Ка томе указује фразеологизам *позледити/позлеђивати (повредити/повређивати, отворити/отварати, дирнути/дирати, такнути) <стару> рану*.

За старију особу, која се никада није удавала и, у најчешћем случају, остала живети у кући својих родитеља, каже се да је *стара девојка* или *стара фрајла*. Овај фразеологизам је продукт патријархалног васпитања, где се очекивало да свака девојка ступи у брак и напусти родитељски дом, а пошто то није учинила, проглашена је *старом девојком* или *старом фрајлом*.

Старе особе, сходно своме здрављу и физичком спремом, не могу поднети много тога. Устаљени израз *стара кост (старе кости)* старији често употребљавају приликом исказивања физичког бола који осећају.

Понављање нечега што је већ познато, а из чега се не може сазнати ништа ново, нудећи иста објашњења као и раније, карактеристично је за фразеологизме *старе гусле* и

засвирати/свирати (ударити/ударати, дуплити, дувати, пухати) у старе дупле или то су старе дупле.

По српском народном веровању у доба пуног месеца појављују се вампири и вукодлаци, те се одигравају чудне и застрашујуће појаве – *стари дани*.

3.1.3 Фразеологизми и еталони са неутрално конотираним појмом старости

Посматрајући неутрално значење *старости*, акценат се, пре свега, ставља на заједницу старије и млађе популације, а поређења се концептирају уз помоћ појмова старог кова, Библије и Метузалема, не издвајајући старе дане и времена.

Свет чине и стари и млади. Они обједињују заједницу без које се не може опстати. Стари имају искуство, а млади идеје. О овој свеобухватности говори устаљени израз *<и> старо и младо*.

Бити старога кова јесте фразеологизам који сведочи о искуству и навикама старијих, стеченим током живота. Такве особе се не одричу лако својих добрих и темељних особина. Са друге стране, они се могу водити некадашњим системом вредности, што може бити старомодно. Отуда и потиче неутрална конотација овог фразеологизма.

Еталонима *стар као Библија* и *стар као Метузалем* увиђамо неутрално значење јер сазнајемо о старим идејама које су увелико превазиђене у данашњици, али нуде своје богато искуство и знање. О томе можемо закључити захваљујући самом поређењу са Библијом, која је прва књига свих хришћана. Поред тога, Метузалем је човек из Старог завета који је достигао старост од 969 година. Овај израз се користи за особу која доживи дубоку старост.

Када кажемо *под (у) старе дане*, одмах помислимо на *старост*. Она, сама по себи, може донети нешто позитивно или негативно, те причамо о неутралном концепту.

Стара (давна, древна) времена могу бити ризница искуства. Али, са друге стране, могу означавати оно што је прошло, превазиђено и непотребно за данашње доба.

3.2 Фразеологизми и еталони са концептом младости

У ово делу рада осврнули смо се на фразеологизме и еталоне којима су теме поређења придев *млад*. Еталони и фразеологизми приказани су у следећој табели:

ПОЗИТИВНО ЗНАЧЕЊЕ	НЕГАТИВНО ЗНАЧЕЊЕ	НЕУТРАЛНО ЗНАЧЕЊЕ
● <i>млад као роса</i> врло млад. ● <i>млад као пупољак</i> врло млад. ● <i>млади дани</i> време када је млад месец. ● <i>у цвету младости</i> у најлепше доба младости.	● <i>млад као роса у подне</i> ирон. стар, у годинама.	● <i><и> младо и старо</i> сви, сви одреда, сви без изузетка.

ТАБЕЛА 4. R_f – фразеологизми и еталони лексеме *младости*

TABLE 4. R_f – idioms and standards of the lexeme of youth

3.2.1 Фразеологизми и еталони са позитивно конотираним појмом младости

Закључујемо да се позитивна конотација појма *младости* остварује кроз поређења са росом и пупољком цвета. Истакнут је период најлепшег доба младости и живота, као и дана за време младог месеца.

Младост се у нашој култури посматра и кроз еталоне: *млад као роса*, *млад као пупољак* и у *цвету младости*. Када киша замени росу, а пупољак се развије у ружу, тада говоримо о одраслој и зрелој личности. Свакако, младост је сама по себи најлепше доба човековог животног века.

У ишчекивању лепих тренутака користимо се речима *млади дани*. Све што је младо, оно је и лепо баш као и млад месец.

3.2.2 Фразеологизми и еталони са негативно конотираним појмом младости

Са друге стране, значење и ефекат еталона *млад као роса у подне* постигнут је механизмом ироније. У овоме случају алудира се на старост, од чега и потиче негативна конотација овог примера.

3.2.3 Фразеологизми и еталони са неутрално конотираним појмом младости

Свет чине и млади и стари. Они обједињују заједницу без које се не може опстати. Млади имају идеје, а стари имају искуство. Очекује се да млади буду претежнији и бољи у раду. О овој свеобухватности говори фразеологизам *<и> младо и старо*.

4. ЗАКЉУЧАК

Кроз анализу позитивног, негативног и неутралног значења народних пословица, фразеологизама и еталона, који говоре о концептима *старости* и *младости*, истражили смо доживљај ових појмова с тачке гледишта српскога народа, запазивши којим поређењима и у коликој је мери то изражено.

4.1 Концепти старости и младости у српским народним пословицама

Анализирајући пословице које садрже концепт *старости* уочили смо да су оне претежно позитивно конотиране. Животно искуство и знање, Божји култ и дуговечно пријатељство појмови су који се највише везују за *старост* у нашем народу. Ове пословице заузимају 45% пословица које се односе на појам *старост*.

Негативно значење пословица о *старости* везује се за слабо здравље и физичку снагу, нешто што није вредно труда и залагања. Изражено у процентима, 30% пословица са појмом *старости* припада оним негативно конотираним, те је 25% конотирано неутрално.

Када говоримо о позитивном значењу концепта *младости*, закључујемо да је оно повезано са љубављу, здрављем и снагом, породицом, као и са значајним местом младих унутар породице. Овакво значење заступљено је у 71% пословица које садрже појам *младост*.

Појмовима као што су лудост, плахост и неформирани карактер представља се *младост* у негативно конотираним пословицама, и оне чине 29% од свог укупног броја.

4.2 Концепти старости и младости у фразеологизмима и еталонима

Позитивно значење лексеме *старости* своди се на пример *стара гарда*, и ово је једини пример позитивно конотираних фразеологизма са овим појмом, што је 5% од броја фразеологизма који се односе на *старост*.

Старо гвожђе, стари фијакер, старе гусле и дипле, старе кости, стара баба, девојка или фрајла, стари рачун, стара рана и стари дана јесу поређења и појмови којима се успоставља слика о негативној конотацији фразеологизма и еталона који указују на *старост*. Реч је о 65% овако конотираних устаљених израза.

Неутрална конотација појма *старост* у фразеологизмима остварује се кроз појмове стари ков, Библија и Метузалем, стари дани и времена и она чини 30%.

Позитивно значење концепта *младости* осликано је кроз росу, пупољак цвета и млади месец, а заузима 66% фразеологизма са појмом *младост*.

Примером *млад као роса у подне* распознаје се иронија којом се постиже негативно значење еталона на тему *младости*, те је само 17% фразеологизма са појмом *младост* негативно конотирано.

Неутрална конотација концепта *младости* подразумева 17% фразеологизма, из ког примера увиђамо значај заједнице младих и старијих.

5. ЛИТЕРАТУРА

1. **Стефановић Караџић 1987:** Вук Стефановић Караџић, *Српске народне пословице*, Београд: Просвета–Нолит
2. **Оташевић 2012:** Ђорђе Оташевић, *Фразеолошки речник*, Нови Сад: Прометеј
3. **Марјановић 2017:** Саша П. Марјановић, *Поредбене фраземе с компонентом сотте/као у француском и српском језику*, Београд: Универзитет у Београду, Филолошки факултет
4. **Драгићевић 2010:** Рајна Драгичевић, *Вербалне асоцијације кроз српски језик и културу*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије